

3 august 1901: Primul meci de fotbal dintre două echipe de club de pe teritoriul actual al României

O reevaluare a stadiului cercetării de până acum pe baza unor surse de presă de epocă nevalorificate până în prezent

de Yves-Pierre Detemple

Yves-Pierre Detemple,

manager de marketing la München, este publicist, istoric și blogger, activând ca cercetător independent. Domeniile sale de cercetare se concentrează pe istorie și istorie contemporană, chestiuni politice actuale și genealogie.

Contact: detemple@decadi21.net

REZUMAT

În pofida numeroaselor publicații dedicate istoriei fotbalului, începuturile acestui sport pe teritoriul actual al României ridică încă o serie de probleme insuficient clarificate. Una dintre acestea privește datarea celui mai timpuriu meci de fotbal documentat între două echipe aparținând unor cluburi înființate și având sediul pe teritoriul actual al României. Potrivit stadiului de până acum al cercetării, acest statut este atribuit meciului dintre *Temesvári Football Club (FC Timișoara)* și *Lugosi Sport Egylet (Reuniunea de Sport din Lugoj)*, disputat la Timișoara la 20 august 1902. Studiul de față reexaminează această interpretare pe baza unor relatări din presa de epocă, nevalorificate până în prezent în cercetarea de specialitate.

Sursele demonstrează că, deja la 3 august 1901, la Grabaț, s-a disputat un meci de fotbal între *Grabácsi Sport Egylet (Asociația Sportivă Grabaț)* și *Zsombolyai Football Club (FC Jimbolia)*. Pe baza surselor disponibile în prezent, această partidă reprezintă cea mai veche confruntare documentată între două echipe de club locale. Totodată, analiza surselor evidențiază faptul că, la începutul secolului al XX-lea, fotbalul organizat la nivel de club nu s-a dezvoltat exclusiv în centrele Arad și Timișoara, ci s-a răspândit în paralel și în localități mai mici din Banat. Astfel, studiul subliniază importanța științifică a valorificării sistematice a presei regionale de epocă pentru cercetarea istoriei timpurii a sportului în Europa Central-Estică și de Sud-Est.

Cuvinte-cheie: istoria fotbalului; fotbal de club; Banat; Grabaț; Jimbolia; Timișoara; istoria sportului; Ungaria istorică; România; începuturile fotbalului

STADIUL CERCETĂRII ȘI ÎNTREBAREA DE CERCETARE

Începuturile fotbalului pe teritoriul actual al României se numără printre temele frecvent abordate în istoriografia sportivă românească. Cu toate acestea, unele aspecte esențiale ale dezvoltării timpurii nu au fost clarificate definitiv nici până astăzi. Această chestiune vizează, în special, două aspecte distincte: pe de o parte, identificarea momentului în care s-a jucat pentru prima dată fotbal pe acest teritoriu; pe de altă parte, stabilirea datei la care s-au întâlnit pentru prima dată două echipe de club înființate și cu sediul în acest spațiu geografic.

În ceea ce privește cel mai timpuriu meci de fotbal în general, atât Aradul, cât și Timișoara își revendică întâietatea. Meciului disputat la 25 iunie 1899 la Timișoara, între două echipe de elevi, care a durat doar 45 de minute, i se opune o întâlnire desfășurată la Arad, la 15 august același an, care s-a jucat deja conform regulilor *Football Association (FA)* din Anglia.¹ Care dintre aceste două confruntări trebuie considerată primul meci de fotbal de pe teritoriul actual al României rămâne o chestiune apreciată diferit în istoriografia sportivă.

De această problemă trebuie separată strict cercetarea primului meci de fotbal dintre două echipe de club. Pentru studiul de față sunt avute în vedere exclusiv întâlnirile în care ambele cluburi fuseseră înființate pe teritoriul actual al României și își aveau sediul acolo. Meciurile împotriva unor echipe din Budapesta sau din alte orașe ale Monarhiei Austro-Ungare de la acea vreme rămân, prin urmare, în afara analizei. Ele documentează, desigur, răspândirea timpurie a fotbalului, dar nu permit formularea unor concluzii cu privire la momentul în care s-a dezvoltat un fotbal de club autonom, cu structuri regionale proprii.

Drept cea mai timpurie întâlnire dintre două echipe de club pe teritoriul actual al României este considerat meciul disputat la 29 octombrie 1899 la Arad, între *Aradi Atlétikai Club (AAC)*, înființat în același an, și *Budapesti Műegyetemi Football Club* – care avea să se numere, în 1901, printre membrii fondatori ai primei ligi maghiare –, pe care gazdele l-au pierdut cu 0:10.² Întrucât echipa oaspete provenea din Budapesta – nefiind așadar originară de pe teritoriul actual al României –, această întâlnire nu este luată în calcul pentru întrebarea de cercetare urmărită aici. Același lucru este valabil și pentru alte meciuri timpurii ale AAC, care, în primii ani ai existenței sale, din lipsa unor adversari regionali, s-a confruntat exclusiv cu echipe din alte orașe ale Ungariei, aflate în afara teritoriului actual al României.

Literatura de specialitate relevantă și numeroase publicații de presă indică în mod concordant întâlnirea dintre *Temesvári Football Club (FC Timișoara)* și *Lugosi Sport Egylet (Reuniunea de Sport din Lugoj)*, disputată la 20 august 1902 la Timișoara și încheiată cu scorul de 2:3, drept cel mai timpuriu meci de fotbal dintre două echipe de club din localități aflate pe teritoriul actual al României.³ Această constatare reprezintă stadiul de până acum al cercetării. *Temesvári Football Club* a fost înființat la 26 aprilie 1902 și a fuzionat în data de 30 iunie 1906 cu *Temesvári Testgyakorlók Köre (Reuniunea de Gimnastică din Timișoara – R.G.T.)*, formând *Temesvári Athletikai Club (Clubul Athletic Timișoara – C.A.T.)*.⁴ Înaintea Primului Război Mondial, C.A.T. a devenit cea mai puternică echipă de fotbal din Timișoara. În sezonul 1912/13, a câștigat campionatul districtului Arad, dar a pierdut finala campionatului Ungariei de Sud în fața campioanei districtului Szeged, *Bácska Szabadkai Athletikai Club* din Subotica.⁵ *Lugosi Sport Egylet* exista deja din 1897, iar secția sa de fotbal a fost înființată la 8 aprilie 1901.⁶

Analiza unor relatări din presa de epocă, nevalorificate până în prezent, impune însă o reevaluare a acestui stadiu al cercetării. Surse concordante dovedesc că, deja la 3 august 1901, la Grabaț, a avut loc un meci de fotbal între două echipe de club: *Grabácsi Sport Egylet (Asociația Sportivă Grabaț)* și *Zsombolyai Football Club (FC Jimbolia)*.⁷ Prezentul studiu examinează aceste surse și stabilește semnificația lor pentru cronologia istoriei timpurii a fotbalului pe teritoriul actual al României.

¹ Iosif Dudăș, *Timișoara, leagănul fotbalului românesc*, Timișoara 1971, pp. 11–12; Gabriel Toth, »Săptămâna UTA – Poli | Timișoara și Arad, orașele care-și dispută pionieratul în fotbalul românesc«, în: *Druckeria*, 7.11.2016.

² *Pesti Hírlap* nr. 298, 27.10.1899, p. 10; *Abendblatt des Pester Lloyd* nr. 249, 30.10.1899, p. 2; *Sport-Világ* nr. 43, 5.11.1899, p. 7.

³ *Pesti Hírlap* nr. 231, 23.8.1902, p. 6; *Sport-Világ* nr. 34, 24.8.1902, pp. 313–314; Cristian Obeadă, »Lugojul a câștigat primul meci de fotbal de pe actualul teritoriu al României!«, în: *Redeșteptarea*, 17.1.2016.

⁴ *Magyar Sport-Almanach* 1904, p. 363; *Temesvári Hírlap* nr. 294, 25.12.1925, pp. 41–42; *Nemzeti Sport* nr. 25, 24.6.1906, p. 12; *Városi Közlöny* nr. 1, ianuarie 1907, p. 55.

⁵ Dudăș, *Timișoara, leagănul fotbalului românesc*, pp. 13–18; »Vidéki bajnokság – Déli kerület, Aradvidéki alosztály 1912/1913«, în: *MagyarFutball*.

⁶ *Budapesti Közlöny* nr. 206, 8.9.1897, p. 3; Oliviu Gaidoș, »Povestea fotbalului. Cum a apărut primul club din Lugoj și unde s-au jucat primele meciuri«, în: *Lugojeanul*, 1.11.2021.

⁷ Rezultatele preliminare ale cercetării privind acest meci au fost prezentate pentru prima dată de autor la *Kulturtagung der Landsmannschaft der Banater Schwaben, Landesverband Baden-Württemberg* [Conferința culturală a Asociației Șvabilor Bănățeni, filiala Baden-Württemberg], Stuttgart, 6 noiembrie 2022, în cadrul referatului »Als Fußball noch ein Schauspiel war. Hatzfelder Fußballgeschichte von den Anfängen bis zum Zweiten Weltkrieg« [Când fotbalul era încă spectacol. Istoria fotbalului din Jimbolia de la începuturi până la cel de-Al Doilea Război Mondial]. Referatul a fost publicat ulterior în: *Landsmannschaft der Banater Schwaben, Landesverband Baden-Württemberg* (ed.), *Sport im Banat. Freizeit, Gemeinschaft und Weltklasse. Beiträge der 57. Kulturtagung in Stuttgart*, 5–6 noiembrie 2022 [Sportul în Banat. Timp liber, comunitate și performanțe de nivel mondial. Contribuții ale celei de-a 57-a Conferințe culturale de la Stuttgart, 5–6 noiembrie 2022], Stuttgart 2022 [iunie 2024], p. 49–85.

BAZA DOCUMENTARĂ

Fundamentul documentar al acestei reevaluări îl constituie trei relatări de presă din epocă, independente una de cealaltă. Despre meciul de fotbal disputat la 3 august 1901 la Grabaț au relatat cotidienele budapestane *Pesti Hírlap* din 9 august 1901 și *Pesti Napló* din 10 august 1901, precum și săptămânalul *Zsombolyai Közlöny*, apărut la Jimbolia, în ediția din 11 august 1901.⁸

În timp ce cele două ziare din Budapesta s-au limitat la succinte note informative, *Zsombolyai Közlöny* a publicat un amplu reportaj al unui corespondent propriu, care documentează desfășurarea jocului, echipele participante, precum și contextul social al întâlnirii:

Competiție fotbalistică la Grabaț⁹

— De la corespondentul nostru special —

Jimbolia, 8 august 1901

În pofida reticenței manifestate în multe locuri față de competițiile fotbalistice și în ciuda îngrijorărilor exprimate în repetate rânduri cu privire la pericolozitatea acestui sport, noul joc englezesc cu mingea se răspândește tot mai mult. Și la Jimbolia, un grup destul de numeros se dedică deja cu entuziasm acestui joc.

Fotbaliștii din Grabaț i-au invitat pe jucătorii din Jimbolia la un meci amical, programat pentru ziua de 3 a acestei luni, organizând totodată, în aceeași zi, o seară de dans deosebit de reușită.

Interesul pentru această întrecere a fost mare în întreaga împrejurime. Pe lângă jucători, numeroși vizitatori s-au deplasat la Grabaț, printre aceștia numărându-se deputatul în Parlament Béni Belicska, judecătorii districtuali onorifici dr. Ignác Csávossy și Ede Gombóc-Bayer, precum și alte personalități.

Meciul s-a disputat pe terenul de lângă mica pădure din Grabaț. Steaguri tricolore mari marcau locul de desfășurare. Spectatorii s-au așezat la liziera pădurii, urmărind de acolo evoluția captivantă, deși uneori destul de confuză, a jocului. Echipa din Grabaț s-a dovedit a fi mai bine omogenizată, însă și cea din Jimbolia s-a arătat a fi un adversar pe deplin demn.

La scurt timp după lovitură de începere, grăbătenii au reușit să înscrie, trimițând fără dificultate mingea mare în poarta jimbolienilor. Ulterior, cursul jocului a devenit considerabil mai palpitant. Deși grăbătenii au fost adesea superiori, nu au reușit să marcheze un al doilea gol, dar nici jimbolienii nu au putut egala. Astfel, partida s-a încheiat cu rezultatul strâns de 1:0. Dintre jimbolieni s-a remarcat în mod deosebit Lajos Báthory prin vivacitatea sa.

După încheierea competiției, învățătorul din Jimbolia, György Petrasch, s-a adresat tinerilor din Grabaț și Jimbolia într-un discurs înșufletitor, îndemnându-i să cultive și pe viitor aceste relații cordiale și prietenești.

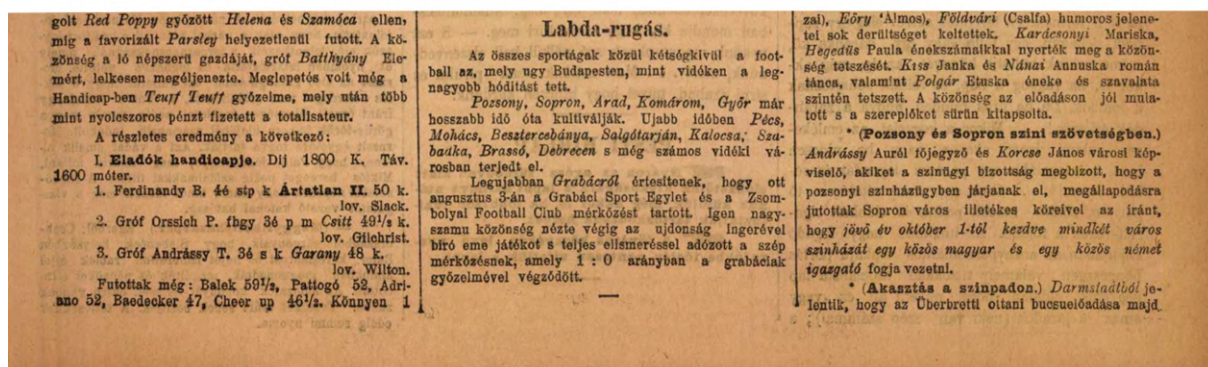
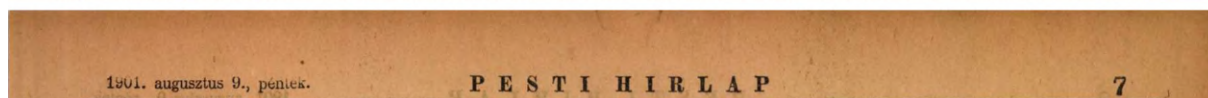
Meciului i-a urmat, de la ora 20:00, o seară de dans plină de voie bună, care s-a încheiat abia târziu în noapte. Deși briza răcoroasă a fost pe alocuri destul de neplăcută, participanții la dans nu s-au lăsat descurajați de aceasta.

Din câte am aflat, jimbolienii intenționează să răspundă ospitalității cordiale a grăbătenilor și să organizeze, spre sfârșitul acestei luni, la rândul lor, o competiție urmată de o serbare dansantă.

Concordanța celor trei relatări apărute la scurt timp după eveniment în privința datei, a locului de desfășurare și a cluburilor, respectiv a echipelor participante, conferă acestor mărturii documentare o valoare probatorie ridicată și constituie fundamentul reevaluării care urmează.

⁸ *Pesti Hírlap* nr. 218, 9.8.1901, p. 7; *Pesti Napló* nr. 218, 10.8.1901, p. 9; *Zsombolyai Közlöny* nr. 32, 11.8.1901, p. 1.

⁹ Traducere din limba maghiară de către autor.

Prima mențiune a partidei în presă (*Pesti Hírlap*, 9.8.1901): »Recent ni s-a raportat din Grabaț că acolo a avut loc, pe 3 august, un meci între *Grabácsi Sport Egylet* și *Zsombolyai Football Club*. O mulțime numeroasă de spectatori a urmărit și a apreciat pe deplin frumosul meci, care a entuziasmat prin noutatea sa, și care s-a încheiat cu victoria de 1:0 a echipei din Grabaț.« [1]

ANALIZA SURSELOR

În timp ce în cronică meciului publicată de *Zsombolyai Közlöny* numele cluburilor implicate nu sunt menționate – acestea fiind amintite explicit abia în relatarea despre meciul retur din 20 august 1901 –, notele informative din cele două cotidiane budapestane confirmă fără echivoc că, la 3 august 1901, la Grabaț a avut loc o confruntare fotbalistică între *Grabácsi Sport Egylet* și *Zsombolyai Football Club*. Ambele cluburi au fost înființate în localități situate astăzi pe teritoriul României și își aveau sediul acolo, îndeplinind astfel criteriul central al cercetării de față: confruntarea a două echipe de club locale.

Dincolo de identificarea asociațiilor sportive implicate, relatările de presă permit formularea unor concluzii clare cu privire la stadiul dezvoltării fotbalului în Banat. Numărul mare de spectatori, prezența oficialităților regionale, precum și asocierea competiției cu o petrecere dansantă publică demonstrează că, încă din vara anului 1901, fotbalul depășise cadrul unei simple activități recreative interne a unui club, fiind receptat ca un eveniment social public. Totodată, se poate observa că noul joc cu mingea s-a răspândit într-un interval scurt de timp și în afara centrelor regionale.

Cele trei relatări de presă, independente una de cealaltă, alcătuiesc împreună un fundament solid pentru reevaluarea cronologiei stabilite anterior. Informațiile lor concordante privind data, locul de desfășurare și cluburile participante pledează în favoarea revizuirii datării acceptate până în prezent pentru primul meci de fotbal documentat între două echipe de club din localități aflate pe teritoriul actual al României.

EVOLUȚIA FOTBALULUI DE CLUB LA GRABAȚ ȘI JIMBOLIA DUPĂ 1901

Relatările de presă păstrate nu doar că permit reconstituirea meciului din 3 august 1901, ci oferă totodată o privire de ansamblu asupra începuturilor fotbalului organizat la nivel de club în Banat.

Încă din ediția sa din 14 iulie 1901, *Zsombolyai Közlöny* informa despre înființarea clubului *Zsombolyai Football Club*. Printre membrii fondatori se numărau Géza Bleiner, Róbert Decker, József Keller, Miklós Klein, József Kohn, Ferencz Koch, György Krizsán, Endre Schira, János Schnur, Antal Schütz, Jenő Weil și János Zappe.¹⁰ La scurt timp, li s-au alăturat Lajos Báthory, József Eberhard, Ádám Demel și alții, astfel încât, la începutul lunii august 1901, clubul număra deja 22 de membri. Din comitetul de conducere făceau parte Jenő Jemelka, Lajos Popper, Iván Sierbán și Imre Weisz.¹¹

Relatările de presă din epocă permit, de asemenea, reconstituirea în linii mari a evoluției echipei după anul 1901. Chiar în anul următor, printre jucători importanți ai clubului se numărau János Frey, László Fábián, Iván Sierbán, József Baár și portarul Lajos Popper.¹² János Frey a devenit ulterior căpitanul echipei,¹³ iar cel târziu din anul 1929 a ocupat, pentru o perioadă îndelungată, funcții de conducere în cadrul *Zsombolyai Sport Egylet* (*Hatzfelder Sportverein – Asociația Sportivă Jimboliană*), club fondat în 1909.¹⁴

Zsombolyai Sport Egylet, jucătorii și conducerea clubului, 1922 – una dintre cele mai vechi fotografii păstrate ale unei echipe de fotbal din Jimbolia [2]

Faptul că fotbalul s-a răspândit rapid în Banat încă din vara anului 1901 este demonstrat și de alte mărturii. La 17 august, membrii clubului din Jimbolia au prezentat la Jánosföld (Iohanisfeld) »jocul de fotbal, necunoscut acolo până atunci«, care, potrivit săptămânalului *Zsombolyai Közlöny*, »a fost primit cu mare entuziasm« de către public.¹⁵ Astfel, la doar câteva săptămâni de la înființare, asociația sportivă jimboliană a contribuit direct la răspândirea noului sport în regiune. Sursele indică așadar că, la scurt timp după înființarea primelor cluburi, fotbalul s-a răspândit rapid în spațiul bănățean prin intermediul meciurilor amicale și al demonstrațiilor publice.

¹⁰ *Zsombolyai Közlöny* nr. 28, 14.7.1901, p. 3.

¹¹ *Zsombolyai Közlöny* nr. 31, 4.8.1901, p. 2.

¹² *Zsombolyai Közlöny* nr. 35, 31.8.1902, p. 2.

¹³ *Temesvári Hírlap* nr. 262, 18.11.1926, p. 10; *Banater Deutsche Zeitung* nr. 262, 18.11.1926, p. 6.

¹⁴ *Temesvári Hírlap* nr. 200, 4.9.1929, p. 11; *Banater Deutsche Zeitung* nr. 119, 31.5.1938, p. 6.; *Nemzeti Sport* nr. 32, 7.8.1909, p. 26; *Sport* nr. 28, 9.9.1929, p. 4.

¹⁵ *Zsombolyai Közlöny* nr. 34, 25.8.1901, p. 2.

Pe terenul din fața castelul Csító s-a disputat, la 20 august 1901, meciul retur dintre Jimbolia și Grabaț. [3]

O valoare documentară deosebită prezintă relatarea despre meciul retur, disputat la 20 august 1901 la Jimbolia, pe terenul din fața castelului Csító din sudul localității, între *Zsombolyai Football Club* și *Grabácsi Sport Egylet*. *Zsombolyai Közlöny* i-a dedicat acestei confruntări o cronică detaliată.¹⁶ Peste 400 de spectatori – inclusiv numeroși reprezentanți ai oficialităților locale – au urmărit confruntarea. Gazdele au evoluat în echipament alb, în timp ce oaspeții din Grabaț au purtat tricouri albastre. Încă din minutul 5, Bartole II a adus oaspeții în avantaj în urma unei lovituri de colț; două minute mai târziu, Lajos Báthory a restabilit egalitatea. Alte două goluri ale gazdelor au fost anulate: unul pe motiv de ofsaid, iar celălalt din cauza executării neregulamentare, direct în poartă, a unei lovituri libere indirecte. În repriza a doua, Grabațul a dominat jocul, însă atacurile sale au fost oprite în repetate rânduri de intervențiile salutare ale portarului jimbolian. Arbitrul întâlnirii a fost Jenő Scharff din Budapesta, a cărui manieră de conducere a jocului a fost lăudată explicit de cronicar.

Dincolo de aspectele strict competiționale, cronica are o importanță istorică considerabilă. Prin consemnarea numelor lui Bartole II, Neurohr III, Rosenzweig, Vihely I, Unterreiner și Bücher, textul oferă – alături de numele unor jucători jimbolien menționați anterior – pentru prima dată informații nominale despre mai mulți jucători grăbățeni, furnizând astfel cele mai timpurii indicii prosopografice și de istorie personală cunoscute până în prezent cu privire la acest club.

În același timp, relatarea conține o evaluare a nivelului sportiv al ambelor echipe. Deși jocul nu atingea încă nivelul cluburilor din a doua ligă budapestană, corespondentul sublinia că ambele asociații au sădit în regiune »sămânța acestui joc nobil și cavaleresc«. Această apreciere demonstrează că întâlnirea a fost percepută de contemporani ca un pas important spre afirmarea și consolidarea fotbalului în Banat.

Grabácsi Sport Egylet a fost înființat în 1901,¹⁷ asemenea *Zsombolyai Football Club*. După consemnarea în presă a celor două meciuri cu Jimbolia, nu mai sunt însă cunoscute alte informații despre clubul din Grabaț. Cel mai probabil, acesta și-a încetat activitatea după o scurtă perioadă; în orice caz, existența unei asociații sportive din Grabaț purtând același nume (*Grabatzer Sportverein – Asociația Sportivă*

¹⁶ *Zsombolyai Közlöny* nr. 34, 25.8.1901, pp. 1–2.

¹⁷ Alfred Ivanov, mesaj personal către autor (după informații furnizate de Michael Gruber, februarie 2004), 25.4.2023.

Grabat) este atestată documentar din nou abia în 1929.¹⁸ În anii 1930, clubul s-a dezvoltat, devenind una dintre cele mai competitive echipe provinciale din nordul Banatului.¹⁹

Grabatzer Sportverein (Asociația Sportivă Grabaț), 1931 [4]

Spre deosebire de această evoluție, tradiția fotbalistică organizată din Jimbolia a continuat neîntrerupt, cu excepția pauzelor cauzate de războaie.²⁰ Aceasta a fost marcată decisiv de clubul menționat anterior, *Zsombolyai Sport Egylet* (*A.S. Jimboliană*, pe scurt *Jimboliana*), care, între 1924 și 1930, a evoluat în Campionatul districtual, categoria I – pe atunci primul eșalon al fotbalului românesc –²¹ și a dat fotbalului regional și național numeroși jucători de valoare. Dintre aceștia trebuie evidențiat Árpád Thierjung, golgheterul Ligii I în sezonul 1937/38, pe când activa la *Chinezul Timișoara*. Un rol important l-a avut și *Zsombolyai Torna Klub* (*ZsTK – Clubul de Gimnastică Jimbolia*), înființat în 1919, care a activat sub numele de *Hertha* începând cu anul 1926.²² Din fuziunea celor două cluburi a luat naștere, în 1946, *FC Unirea Jimbolia*.²³ După cel de-Al Doilea Război Mondial, tradiția fotbalului local a fost dusă mai departe atât de această grupare, cât și de echipa Fabricii de cărămizi și țigle, *A.S. Ceramica*, înființată în 1931 sub numele de *Bohn SC*. În deceniile următoare, *Ceramica* s-a impus treptat drept principala echipă a fotbalului jimbolian.

CONCLUZII

Valorificarea unor relatări din presa de epocă, nevalorificate până acum în cercetare, impune o revizuire a stadiului actual al cunoașterii privind istoria timpurie a fotbalului pe teritoriul actual al Româ-

¹⁸ *Banater Deutsche Zeitung* nr. 131, 14.6.1929, p. 6.

¹⁹ M[ichael] Gruber et al., »Der Grabatzer Sportverein«, în: Anton Peter Petri, *Heimatsbuch der Heidegemeinde Grabatz im Banat*, Marquartstein 1982, pp. 327–329.

²⁰ *Temesvári Hírlap* nr. 262, 18.11.1926, p. 10; *Banater Deutsche Zeitung* nr. 262, 18.11.1926, p. 6.

²¹ În acea perioadă nu exista încă un campionat național organizat în sistem de ligă, ci campionate regionale, ai căror câștigători își disputau titlul de campioană a României într-o competiție eliminatorie.

²² *Nemzeti Sport* nr. 66, 26.9.1921, p. 6; *Hatzfelder Volksblatt* nr. 19, 12.5.1929, p. 2; *Banater Deutsche Zeitung* nr. 104, 9.5.1926, p. 6.

²³ *Gazeta Sporturilor* nr. 79, 5.4.1946, p. 3.

niei. Cele trei relatări independente din *Pesti Hírlap*, *Pesti Napló* și *Zsombolyai Közlöny* dovedesc în mod concordant că, deja la 3 august 1901, la Grabaț, a avut loc un meci de fotbal între *Grabácsi Sport Egylet* și *Zsombolyai Football Club*.

Dincolo de corectarea datării admise până în prezent, aceste surse oferă noi perspective asupra dezvoltării timpurii a fotbalului organizat la nivel de club în Banat. Ele demonstrează că, încă de la începutul secolului al XX-lea, fotbalul nu s-a dezvoltat exclusiv în centre regionale precum Arad și Timișoara, ci a cuprins de timpuriu și localități mai mici. Înființarea aproape simultană a cluburilor din Grabaț și Jimbolia, precum și confruntările lor din vara anului 1901 atestă structurarea timpurie a unor asociații sportive la nivel regional.

Faptul că meciul din 3 august 1901 nu a fost luat în considerare până acum în cercetarea de istorie sportivă are, probabil, mai multe cauze. Deși tradiția fotbalului organizat a continuat neîntrerupt la Jimbolia, Timișoara s-a impus încă dinaintea Primului Război Mondial ca principal centru fotbalistic al Banatului. Prin *Temesvári Athletikai Club* (Clubul Athletic Timișoara – C.A.T.) s-a afirmat acolo o echipă de importanță interregională, iar în perioada interbelică, *Kinizsi* (Chinezul) și *Ripensia* au consolidat reputația internațională a Timișoarei drept cel mai important oraș fotbalistic al României. *Chinezul* a cucerit șase titluri de campioană națională, iar *Ripensia* patru.²⁴ Pe acest fundal, interesul istoriografiei sportive ulterioare s-a concentrat cu precădere asupra cluburilor timișorene și a succeselor acestora.

Un alt element explicativ îl constituie împrejurarea că, deși relatările din epocă despre meciul din 3 august 1901 s-au păstrat, ele au rămas dispersate în publicații de limbă maghiară, dintre care una avea un pronunțat caracter regional-local. În cercetările ulterioare, aceste surse nu au fost valorificate sistematic, probabil și din cauza faptului că interesul istoriografiei sportive s-a concentrat cu precădere asupra centrelor fotbalistice mai bine consacrate, în special Timișoara. Autorii care s-au bazat pe literatura de specialitate existentă nu au avut, așadar, un motiv evident să caute începuturile fotbalului de club în aceste relatări puțin cunoscute. Din acest motiv, datarea pe anul 1902 s-a putut menține timp de decenii – nu pentru că surse mai vechi ar fi lipsit sau ar fi fost infirmate, ci pentru că ele nu au fost integrate în circuitul cercetării.

În baza surselor analizate în prezentul studiu, confruntarea dintre *Grabácsi Sport Egylet* și *Zsombolyai Football Club* din 3 august 1901 reprezintă cea mai veche întâlnire atestată documentar între două echipe de club din localități aflate pe teritoriul actual al României. Acest rezultat devansează cu un an data considerată până acum drept începutul confruntărilor de fotbal între echipe de club locale pe acest teritoriu și lărgeste totodată perspectiva asupra dezvoltării regionale timpurii a fotbalului.

BIBLIOGRAFIE

Periodice istorice:

- Abendblatt des Pester Lloyd*, anul XLVI, nr. 249, 30.10.1899, Budapest, p. 2.
- Banater Deutsche Zeitung*, anul VIII, nr. 104, 9.5.1926, Timisoara-Temeswar, p. 6.
- Banater Deutsche Zeitung*, anul VIII, nr. 262, 18.11.1926, Timisoara-Temeswar, p. 6.
- Banater Deutsche Zeitung*, anul XI, nr. 131, 14.6.1929, Timisoara-Temeswar, p. 6.
- Banater Deutsche Zeitung*, anul XX, nr. 119, 31.5.1938, Timișoara, p. 6.
- Budapesti Közlöny*, anul XXXI, nr. 206, 8.9.1897, Budapest, p. 3.
- Gazeta Sporturilor*, anul XXVI, nr. 79, 5.4.1946, București, p. 3.
- Hatzfelder Volksblatt*, anul VI, nr. 19, 12.5.1929, Jimbolia, p. 2.
- Magyar Sport-Almanach 1904*, Arad 1904, p. 363.
- Nemzeti Sport*, anul IV, nr. 25, 24.6.1906, Budapest, p. 12.
- Nemzeti Sport*, anul VII, nr. 32, 7.8.1909, Budapest, p. 26.
- Nemzeti Sport*, anul XIII, nr. 66, 26.9.1921, Budapest, p. 6.
- Pesti Hírlap*, anul XXI, nr. 298 (6898), 27.10.1899, Budapest, p. 10.
- Pesti Hírlap*, anul XXIII, nr. 218 (7539), 9.8.1901, Budapest, p. 7.
- Pesti Hírlap*, anul XXIV, nr. 231 (7872), 23.8.1902, Budapest, p. 6.
- Pesti Napló*, anul LII, nr. 218, 10.8.1901, Budapest, p. 9.
- Sport*, anul I, nr. 28, 9.9.1929, Timișoara, p. 4.
- Sport-Világ*, anul VI, nr. 43, 5.11.1899, Budapest, p. 7.
- Sport-Világ*, anul IX, nr. 34, 24.8.1902, Budapest, pp. 313–314.

²⁴ »Lista campioanelor României la fotbal«, în: *Wikipedia*.

- Temesvári Hírlap*, anul XXIII, nr. 294, 25.12.1925, Timișoara (Temesvár), pp. 41–42.
- Temesvári Hírlap*, anul XXIV, nr. 262, 18.11.1926, Timișoara (Temesvár), p. 10.
- Temesvári Hírlap*, anul XXVII, nr. 200, 4.9.1929, Timișoara, p. 11.
- Városi Közlöny*, anul X, nr. 1, ianuarie 1907, Temesvár, p. 55.
- Zsombolyai Közlöny*, anul I, nr. 28, 14.7.1901, Zsombolya, p. 3.
- Zsombolyai Közlöny*, anul I, nr. 31, 4.8.1901, Zsombolya, p. 2.
- Zsombolyai Közlöny*, anul I, nr. 32, 11.8.1901, Zsombolya, p. 1.
- Zsombolyai Közlöny*, anul I, nr. 34, 25.8.1901, Zsombolya, pp. 1–2.
- Zsombolyai Közlöny*, anul I, nr. 34, 25.8.1901, Zsombolya, p. 2.
- Zsombolyai Közlöny*, anul I, nr. 35, 31.8.1902, Zsombolya, p. 2.
- Toate periodicele istorice citate au fost consultate pe platforma *Ziarele Arcanum*; online la: <https://newspapers.arcanum.com/ro> (accesat în perioada 14.–22.7.2026).
- Dudáš, Iosif: *Timișoara, leagănul fotbalului românesc*, Timișoara 1971.
- Gaidoș, Oliviu: »Povestea fotbalului. Cum a apărut primul club din Lugoj și unde s-au jucat primele meciuri«, în: *Lugojeanul*, online la: <https://lugojeanul.ro/documentar-povestea-fotbalului-cum-a-aparut-primul-club-din-lugoj-si-unde-s-au-jucat-primele-meciuri>, 1.11.2021 (accesat la 22.7.2026).
- Gruber, M[ichael] et al.: »Der Grabatzer Sportverein« [Asociația Sportivă Grabaț], în: Anton Peter Petri, *Heimatsbuch der Heidegemeinde Grabatz im Banat* [Monografia comunei de câmpie Grabaț din Banat], Marquartstein 1982, pp. 327–329.
- »Lista campioanelor României la fotbal«, în: *Wikipedia*, online la: https://ro.wikipedia.org/wiki/Lista_campioanelor_României_la_fotbal (accesat la 17.8.2026).
- Obeadă, Cristian: »Lugojul a câștigat primul meci de fotbal de pe actualul teritoriu al României!«, în: *Redeșteptarea*, online la: <https://redeșteptarea.ro/lugojul-a-castigat-primul-meci-de-fotbal-de-pe-actualul-teritoriu-al-romaniei>, 17.1.2016, Lugoj (accesat la 22.7.2026).
- Toth, Gabriel: »Săptămâna UTA – Poli | Timișoara și Arad, orașele care-și dispută pionieratul în fotbalul românesc«, în: *Druckeria*, online la: <http://www.druckeria.ro/saptamana-uta-poli-timisoara-si-arad-orasele-care-si-disputa-pionieratul-in-fotbalul-romanesc>, 7.11.2016 (accesat la 22.7.2026).
- »Vidéki bajnokság – Déli kerület, Aradvidéki alosztály« [Campionatul Ungariei de Sud, districtul Arad] 1912/1913, în: *MagyarFutball*, online la: <https://www.magyarfutball.hu/hu/bajnoki-vegeredmeny/5089> (accesat la 22.7.2026).

SURSELE ILUSTRĂȚIILOR

- [1] *Pesti Hírlap*, anul XXIII, nr. 218 (7539), Budapest, 9.8.1901, pp. 1 și 7; colaj realizat de autor.
- [2] Arhiva de imagini a HOG Hatzfeld.
- [3] Ionescu, Marius: »Istoria pierdută a castelului »Csitő« și influența familiei Csekonics asupra Jimboliei«, în: *Ghidul Banatului*, online la: https://ghidulbanatului.ro/istoria-pierduta-a-castelului-csito-si-influenta-familiei-csekonics-asupra-jimboliei_24248.html, 21.11.2024 (accesat la 17.8.2026).
- [4] Arhiva de imagini Walter Bartole. Imagine îmbunătățită calitativ cu sprijinul inteligenței artificiale, prin intermediul ChatGPT (OpenAI). Prelucrarea s-a limitat la accentuarea clarității prin mijloace software și la optimizarea digitală a contrastelor, fără modificarea conținutului documentar al imaginii.

29 august 2026